

Floris Tilanus

*Advocaat Moszkowicz
tussen cliënt en ex-client*

HAND in hand

Daniela Hooghiemstra, journalist

Bram Moszkowicz treedt op als advocaat van Willem Holleeder, die wordt verdacht van deelname aan een criminele organisatie. In het strafdossier komt de raadsman zelf ook voor. Is hij nauwer betrokken geraakt bij de handel en wandel van zijn cliënt dan de beroepsethiek toestaat? En hoe treedt Moszkowicz op in een zaak waar de verklaringen van zijn eigen vroegere cliënt, Willem Endstra, de basis vormen van de aanklacht? Het *Advocatenblad* volgt het proces en kijkt naar de advocaat.

Tijdens de eerste openbare pro-formazitting begon Bram Moszkowicz met een kort pleidooi voor zichzelf. 'Dat is maar heel even voorzitter', stelde hij de rechtbank gerust. Maar hij moest het kwijt. Het was niet zijn schuld dat in de media zoveel 'rotzooi' over hem was uitgestort. Hij doelde op het o.a. door de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) verzamelde materiaal over hem dat aan het dossier was toegevoegd en in de pers was verschenen. Hij had bij zijn vrouw geverifieerd of zij een verhouding had met een misdaadverslaggever, vertelde hij, en zij had dit ontkend. Wat hij maar wilde zeggen: hoe kunnen dit soort onzinnige insinuaties nu van belang zijn voor het onderzoek?

Moszkowicz zei geen informatie te gebruiken die hem als raadsman van Endstra is toevertrouwd. Journalist Peter R. de Vries bracht onlangs niet eerder gehoorde bandopnames naar buiten van gesprekken met Endstra waaruit bleek dat hij goed op de hoogte was van liquidaties en zelf kennis had van wapens.

Volgens de Amsterdamse deken Van Veggel valt materiaal dat publiek is gemaakt door journalisten niet meer onder de geheimhoudingsplicht. Moszkowicz trad in de uitzending wel op als commentator van het door De Vries gepresenteerde materiaal. Op de vraag of Endstra nu dader of slachtoffer was, reageerde hij met een peinzende blik in de verte.

Tijdens de pro-formazitting hield Moszkowicz zich aan de belofte dat hij bij zijn persoonlijke rol in de zaak niet te lang zou stilstaan. Hij ging inderdaad niet in op de overige informatie over hem in het dossier. Op de relatie bijvoorbeeld, die hij zou hebben gehad met een van de verdachten, Orminda S., die door Holleeder c.s. zou zijn ingezet om hem later te kunnen chanteren. Of op de verklaring van zijn vroegere secretaresse, dat hij 'bang' was voor Holleeder. Of op de mededeling, volgens de CIE in december 2003 door hem zelf gedaan, dat de situatie met Holleeder 'ongezond' was.

Evenmin ging hij in op het incident dat volgens Willem Endstra in december 2002 plaatshad op zijn kantoor. Endstra werd daar ontboden, om vervolgens niet zijn raadsman, maar Willem Holleeder en een aantal collega-criminelen aan te treffen, die hem een machinepistool in de buik zouden hebben geduwd. Het feit dat Holleeder op 11 maart 2004 in Amsterdam werd aangehouden op een scooter die op naam stond van het kantoor van Moszkowicz, bracht de raadsman ook niet ter sprake. Net zomin als het feit dat rond zijn kantoor beveiligingscamera's zijn opgehangen door een bedrijf dat door Holleeder is aangedragen. Ook viel hij de rechtbank niet lastig met het gegeven dat hij tijdens een gala van de Flying Doctors

in Monaco een tafel deelde met de inmiddels geliquideerde topcriminelen John Mieremet en Sam Klepper.

Moszkowicz voelt zich, zoals hij eerder in de pers verklaarde, 'niet te goed' om aan tafel te zitten bij mensen uit het criminele milieu. Deze ruimhartigheid hoort bij het vak van advocaat, maar kan er ook toe leiden dat 'een man met een goed en ruim hart met open ogen in de even avontuurlijke als onomkeerbare val van de criminaliteit' loopt, zoals volgens het OM bij Endstra is gebeurd, zonder zich te realiseren welke 'ongekend heftige en ernstige gevolgen' dit heeft voor zijn leven.

Tot nu toe is niet gebleken dat Moszkowicz slachtoffer is geworden van de methode die Holleeder volgens het OM bij anderen toepaste: 'inpalmen, vastbijten en uitzuigen'. Maar volgens de officieren van justitie heeft Moszkowicz door zijn bijzondere betrokkenheid zijn positie als advocaat op zijn minst gecompliceerd en zou hij een 'ordentelijke procesvoering' zelfs in de weg kunnen staan.

In het dossier zitten vier processen-verbaal van de CIE over de banden tussen Holleeder en (het kantoor van) Moszkowicz. Het is volgens de officieren niet de schuld van het Openbaar Ministerie dat de betrokkenheid van de raadsman bij zijn cliënt 'bij de CIE heeft geleid tot informaties'. Moszkowicz, zeggen zij, heeft het zichzelf moeilijk gemaakt. Hij kan bijvoorbeeld worden opgeroepen om te getuigen over het incident met Endstra en Holleeder op zijn kantoor, mogelijk een 'plaats delict'.

Moszkowicz zal zich beroepen op zijn verschoningsrecht als hij wordt opgeroepen als getuige. Maar intussen praat hij wel over een andere (ex-)cliënt, Willem Endstra. Hij zal immers diens verklaringen moeten ontkrachten die de basis vormen van de aanklacht tegen Holleeder. In hoeverre is dat te rijmen met de geheimhoudingsplicht en de 'nodige prudentie' die Moszkowicz als advocaat ten aanzien van zijn ex-client moet hebben? Kan hij zich in het ene geval beroepen op zijn verschoningsrecht en in het andere geval vrijelijk omgaan met de geheimhoudingsplicht?

De officieren van justitie Plooy en Teeven zeiden over de advocaat dat het 'aan hem zelf is of en in hoeverre hij kan blijven optreden'. Van

Hof Leeuwarden

het OM zal Moszkowicz 'bij de huidige stand van het onderzoek bij het uitoefenen van zijn vak geen hinder ondervinden', maar, zo voegden zij er ietwat dreigend aan toe 'dit laat onverlet dat het OM blijft doorgaan met waarheidsvinding'.

De Amsterdamse deken Hans van Veggel liet desgevraagd weten dat 'wel overleg' plaats heeft gehad met Moszkowicz, maar dat dit voornog geen aanleiding geeft voor een ambtshalve onderzoek naar conflicterende belangen. 'De verantwoordelijkheid ligt in de eerste plaats bij de heer Moszkowicz zelf', aldus Van Veggel. Moszkowicz geeft geen blijk van twijfel over zijn positie. 'Ik weet precies wie en hoe ik iemand moet verdedigen', zei hij in de rechtszaal.

Als om die ferme stelling kracht bij te zetten, nam hij die middag publiekelijk een slokje water uit het bekertje van zijn cliënt.

'Verschoningsrecht en procesmonopolie geen gelopen race'

Jan Pieter Nepveu, journalist

De Algemene Raad bezint zich over de toekomst van de advocatuur en is bezig de achterban te raadplegen. Ongeveer vijftig advocaten waren naar de Pulchri Studio in Den Haag gekomen om van gedachten te wisselen over het in april verschenen rapport *Een maatschappelijke Orde* van de Commissie Advocatuur. Heftige debatten bleven uit, de zaal krijgt regelmatig het woord, maar meestentijds blijft het stil.

Afke Gerritsen, lid van de Commissie Advocatuur en voormalig lid van de Algemene Raad, geeft een kijkje achter de schermen van de commissie. Ze vertelt dat minister Donner bij de installatie in mei uitsluitend sprak over het imago van de advocatuur. 'Dus waar moesten we het over hebben? Over een beeld van de advocatuur, of waren er daadwerkelijk problemen? Die vraag heeft de commissie vaak beziggehouden.'

De commissie werd overvoerd met informatie en literatuur en dreigde door de bomen het zicht op het bos te verliezen. In december begon de druk toe te nemen en moest er iets op papier komen. 'Aan de laatste hoofdstukken, over kwaliteit, en klacht- en tuchtrecht, zie je dat we misschien meer tijd hadden kunnen gebruiken.'

Meteen al na het verschijnen van het rapport had de Algemene Raad kritiek op het idee van een Regelgevende Raad. De onafhankelijkheid van de advocatuur zou in het gedrang komen als derden de regels voor de beroepsgroep gingen bepalen. Uit eigen ervaring waarschuwt ook L. Hamer (Amsterdam) tegen dergelijke raden met buitenstaanders.

Een paar maanden geleden werd op de kantoorvergadering terloops verteld hoe een nieuwe grap de ronde deed. De appèllen van Zwolse vonnissen zouden naar Leeuwarden gaan. Grote hilariteit. Zo zie je maar dat je de overheid niet kunt vertrouwen, grijsden we elkaar in Deventer toe. Eerst wordt het kanton uit het arrondissement Zutphen gehaald en naar Zwolle overgeheveld, 30 km in plaats van 15 km. Nu gaan we van Arnhem naar Leeuwarden: 150 km in plaats van 40 km. Ha, ha, ha!

Intussen is duidelijk dat het geen grap was. Een van ons heeft de eerste tocht van 2 uur en 15 minuten heen en idem terug naar Leeuwarden, voor een optreden van 10 minuten in de raadkamer, achter de knopen: die is uitgeschaterd.

Op zo'n moment wil ik weten, al is het maar achteraf, hoe dit zo gekomen is. Onder een veelheid van lieden vroeg ik rond. Een veelheid van redenen hoorde ik, geen enkele vlelend voor het hof zelf of getuigend van gevoel voor praktische verhoudingen.

Daarna kreeg ik last ergens onder mijn navel, zo erg dat ik een arts heb geraadpleegd. Om niet voor alleen een onbenullig consult, volgens de nieuwe methodiek, een fabuleus bedrag te lappen, heb ik ook nog een lekker dure CT-scan laten uitvoeren. Die bevestigde wat de huisarts al zei: niets te zien. Door de affaire met Hirsi Ali, die de pijn verergerde, wist ik ineens wat het was: een Fortuynistisch onderbuikgevoel, mooi gerijpt en op het punt om tot Ik Ben Boos te leiden, tot Zeggen wat Iedereen Denkt en zelfs tot Gedachtegoed.

De column was snel geschreven. Ik las hem voor aan mijn oudste dochter, die net een sociale stage heeft afgerond op mijn kantoor, en dus menige rechtszaal en zijn bewoners van binnen zag. 'Denk je nog één zaak in appèl te winnen, hierna?', vroeg zij. Ik moest er nog maar eens een weekendje overheen laten gaan.

En dat weekeinde bracht de oplossing en de verlossing van de Fortuynse Krop. Het voerde ons richting Leeuwarden, maar niet verder dan Heerenveen. En daar moet het Hof Leeuwarden z'n kampement gaan opslaan. Beter bereikbaar dan Leeuwarden zelf vanuit Groningen en Assen, de traditionele toeleverders die aanvulling uit Zwolle behoeven om de tent scherp te houden. Duidelijk minder ver vanuit Zwolle en Deventer en Lelystad, waar het behoud van het instituut nu vanaf hangt.

Ik heb ook al een locatie. Ergens op die fraaie weilanden richting Oranjewoud. Voor het cultuurminnende volkje is er in de onmiddellijke nabijheid het onvolprezen museum Belvédère. Een verplichte donatie als 'vriend van ...' uit de Zwolse hoofdelijke omslag, daartoe iets te verhogen, zou een welkome financiële basis leggen. En overigens, of daarna, kan men terecht in Thialf en vooral bij SC Heerenveen, ook om de hoek, al jaren mijn favoriet en ook al jaren een club waartegen SC Cambuur afsteekt met een bleekheid die het hof schijnt te bedreigen.

De column is gewist. Zo als ik het nu bedenken, wordt ieder bezoek aan het Hof Leeuwarden een uitje, een feest. Heb dank, dan, jelui die dit bedachten, dat we weg mogen uit het saaie Arnhem!

>

Als voormalig lid van de Raad voor Rechtsbijstand heeft hij ondervonden dat de advocaten voortdurend van alles moeten uitleggen. Hamer blijkt het gras te hebben weggemaaid voor de voeten van H. Vlek (Den Haag), die 'mordicus tegen' is: 'Ik heb in het rapport nergens gelezen dat we het slecht doen. Dus waarom zouden we afbreken wat goed is en ons overleveren aan een Raad voor Rechtsbijstandachtig orgaan?'

Volgens mevr. J. van Woudenberg (Amsterdam) is het idee voor een Regelgevende Raad ingegeven door wantrouwen en dat is 'geen goede basis'.

Gerritsen attendeert aanwezigen op een maatschappelijk gegeven dat de Orde niet moet onderschatten: velen verwijten de Orde regels te stellen ter bescherming van de eigen markt. Met name de rechtsverzekeraars zijn wrokkig. 'Hun boosheid stamt nog uit de periode van discussies over de Cohenadvocaten. Maar ook andere groeperingen hebben het idee dat de Orde de deur gesloten houdt onder het mom van algemeen belang.'

Gerritsen begrijpt weliswaar de weerstand tegen een Regelgevende Raad maar denkt dat de Orde 'niet wegkomt met een njet'. Ze adviseert geen energie te verspillen aan het tegen-

houden van een Regelgevende Raad, maar er voor te zorgen dat het idee werkbaar wordt.

Landelijk deken Els Unger, aanwezig op een stoeltje tussen de leden, voegt daaraan toe dat de politiek het bovendien helemaal niet interessant vindt hoe de Orde wordt bestuurd. 'De grote fracties maken zich meer druk over het verschoningsrecht. Ondanks het rapport vinden ze nog steeds dat advocaten allerlei werkzaamheden verrichten die niet onder verschoningsrecht zouden moeten vallen. Nog zo'n punt is het procesmonopolie. De verzekeraars hebben een geoliede lobby in Den Haag, dus het is beslist geen gelopen race.'

~ Het is gezegd ~

Hij komt krijsend aanvliegen, laat een flats en vliegt weer verder.

(OM-insider over p.g. Dato Steenhuis die 'de meeuw' wordt genoemd, Volkskrant, mei 2006)

Ik lieg nooit, dan hoef ik later niet moeilijk te gaan nadenken over wat ik ook allemaal tegen wie gezegd heb.

(Dato Steenhuis, Volkskrant, mei 2006)

Mijn maatstaf is altijd geweest dat ik in de spiegel moet kunnen kijken zonder te kotsen.

(Bram Moszkowicz in Volkskrant Magazine, april 2006)

Ik zou wel eens willen weten hoe het is om als ambtenaar bij een heel grote dienst te werken zoals de Belastingdienst of het UWV. Ik heb daar wel vooroordelen over en ben nieuwsgierig naar hoe dat in werkelijkheid is.

(Els Unger, Verenigingsmanagement, april 2006)

Als je in de Verenigde Staten slecht behandeld wordt in een restaurant, dan klaag je en dan krijg je het eten gratis. Wat je ook doet in Nederland, er gebeurt niks!

(Amerikaanse expat Juliana Garcia van NautaDutilh, het Financieele Dagblad, mei 2006)

Iemand die een ander probeert dood te bidden, is niet strafbaar.

(Y. Buruma, Intermediair, februari 2006)

Iedereen kent het gevoel dat hij een ander op zijn oog zou willen slaan of de verzekering zou willen tillen met een camera die hij eigenlijk zelf heeft stukgemaakt. Dat criminele gedrag is zo dichtbij, en tegelijkertijd staat die tbs'er voor ons gevoel zo ver van ons af.

(Y. Buruma, Intermediair, februari 2006)

(...) hoe het zo ver heeft kunnen komen dat binnen tien jaren na de machts-overname door Hitler advocaten voor hun eigen cliënten de doodstraf bepleiten. (...) Maar het historische voorbeeld toont aan dat de onderwerping van de (strafrecht)advocatuur aan rechtstreeks of indirect overheidsgezag de weg opent voor beïnvloeding van de balie door diezelfde overheid.

(D.V.A. Brouwer, NRC Handelsblad, mei 2006)

In het Derde Rijk was het totale staatsgezag over de balie inderdaad levensgevaarlijk. Maar daarmee is niets gezegd over het belang van veel minder vergaand publiek toezicht op de balie in een hedendaagse rechtsstaat.

(H. Kaptein, NRC Handelsblad, mei 2006)

Klanten die Letsel.nl hun zaak laten behartigen, komen niet bij een gewone letseladvocaat binnen. Wij kosten de advocatuur marktaandeel, en worden dus hard aangepakt.

(G. Engelgeer, Volkskrant, mei 2006)